

LA PRESSA

La gent de mitjana edat en amunt recorda l'època de les coses fetes pensant en una llarga duració. Des dels rellotges de butxaca fins als armaris de lluna, es parlava d'objectes "per a tota la vida", i a vegades per a més d'una vida, ja que passaven de pares a fills. Quan la matèria fallava —inevitable servitud— se sargien mitjons, s'apedaçaven llençols, es feien estanyar paelles, arreglar barnilles de paraigua, posar mitges soles, refer matalassos... El sistema arribava a subtileses tan complicades com la de girar els vestits d'home, perquè el revés ocult durant una prolongada utilització tenia un aspecte gairebé de nou en ésser tornat a la llum del dia.

Les dones, a cada família, practicaven amb heroisme una activitat que els francesos han relançat sota el signe d'un amable passatemps: el *bricolage*. Però la iniciativa francesa se'ns presenta com a producte d'una societat forta econòmicament, mentre que la política del sargit, del pedaç i del tapar forats procedia de mirar el cèntim. Tanmateix, obeïa també a una mentalitat especial, a un cert grau d'austeritat de l'esperit: les tries havien de tenir un sentit de permanència. Quan algú era monàrquic, o republicà, o carlí (o de qualsevol altra militància), era molt ben vist que ho fos "de tota la vida". Canviar de pensament a mig fer era tan reprovable com llençar un objecte a mig servir.

Després, en un breu espai de temps, hi ha hagut bruscos capgiraments, fins en països com el nostre on la cursa cap al benestar és més cal·mada. Els objectes ja no es fan perquè durin sempre i, a més, envelleixen prematurament per raons de volum, de forma o de color. Un concepte nou —el model— mana. Els compradors d'electrodomèstics, els aficionats a la fotografia i al cinema familiar, els propietaris d'aparells de ràdio, de televisió, d'alta fidelitat i de tot un reguitzell de màquines destinades, en teoria, a fer-los més feliços, viuen sota l'angoixa del nou model. De cop i volta, descobreixen en una botiga o en un anunci un artefacte com el seu, però amb un botó blau o vermell que el seu no posseeix i els ve un cobriment de cor: és com si la nova il·lustració anul·lés totes les anteriors. I ja no assoleixen fins que efectuen el canvi (pagant la diferència, és clar) i recomencen el procés fatal. Un deficiència d'aquesta mena, abans, només el tenien els esclaus de l'elegància en el vestir i la gent molt enamoradissa.

Es natural que tot això hagi modificat els costums i les actituds mentals en més d'un camp, amb conseqüències diverses. La deterioració de la fe en la perdurabilitat de les coses ens ha tornat, de retop, més volubles en les maneres de pensar. Necessitem l'últim model, avalat per un èxit propagandístic esclatant, en tot: fins en la nostra baquetjada literària. Els *hit-parade* i els repetits intents de separar tres noms o tres títols per posar-los més enlaire que els altres, i seguir garbellant fins que només en quedin dos i, finalment, un, penso que responen a una inseguretat col·lectiva plena de tristesa. Dubtem que la nostra literatura serveixi uns ideals comuns i que necessiti constàncies i fidelitats de molts ordres. Ens ha vingut una premsa injustificada, i quan encara falta un quart de segle perquè s'acabi el que ens ha tocat de viure, ja hem començat a retallar i a esporgar, fent possible l'obra d'uns erudits electors que ens proposen apartar la clara perquè quedi només el rovell de la producció literària catalana del segle XX. Una feina il·lustrada i pacient! Però ¿no correm el risc que una hipotètica massa de compradors arribi a creure que amb quatre dotzenes de llibres (omplint escassament un parell de prestatges de la llibreria) ja tindrà tot el que realment val la pena? Al capdavant —podria pensar-se— a finals del segle XXI, els nostres descendents, amb quatre dotzenes d'obres més, podran continuar el degoteig de la sàvia destil·lació. Prosseguirà —diríem— la precarietat editorial, però amb un aire superior i distingit.